

CORONACRISIS

PODCAST

Bezuinigingsspook doemt op door coronacrisis

AMSTERDAM • Iedereen is opvallend optimistisch over de diepe zakken van minister Hoekstra van Financiën, die tientallen miljarden pompt in onze economie in tijden van corona. Maar hoe ver reikt die staatssteun als de economie nog maanden plat ligt en hoe gaan we dat allemaal betalen?

Dat bespreken Martin Visser en Herman Stam in de podcast Kwestie van Centen. Luister de wekelijkse podcast van De Financiële Telegraaf op www.DFT.nl, op Spotify of op iTunes.

FINANCIËLE SECTOR

ECB roept banken op te stoppen met dividend

FRANKFURT • De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de banken van de eurozone vrijdag gevraagd om voorlopig geen dividend uit te keren aan aandeelhouders zolang de coronapandemie blijft duren. Ook inkoopacties van eigen aandelen, waar aandeelhouders ook indirect van profiteren, zijn voorlopig uit den boze. De aanbeveling van de ECB gelden voor de dividenden over de jaren 2019 en 2020. De niet-uitbetaling geldt tot minstens 1 oktober. De ECB verwacht ook dat de banken krediet blijven verschaffen aan bijvoorbeeld de huishoudens en kleine bedrijven.

WALL STREET

Snelle verspreiding van het virus drukt stemming

NEW YORK • De Dow Jones-index en de Nasdaq-index verloren vrijdag 4,1% respectievelijk 3,8%. De stemming werd gedrukt door het nieuws dat het aantal besmettingen met het coronavirus tot nagenoeg 100.000 is gestegen en het aantal sterfgevallen tot 1500. Onderzoek van de Universiteit van Michigan wees bovendien uit dat het consumentenvertrouwen sinds oktober 2008 niet zo hard is teruggevallen. Ratingbureau Fitch denkt dat de Amerikaanse economie sterk zal krimpen door de co-

ronacrisis, maar handhaafde wel zijn AAA-kredietbeoordeling. Dat het Congres het steunpakket van ruim \$2 biljoen goedkeurde, kwam niet als een verrassing en bood derhalve geen steun aan de beurzen. Vliegtuigbouwer Boeing zakte 7,7%, na de krachtige herstelbeweging in de voorgaande dagen. Mediaconcern ViacomCBS en computerfabrikant Dell Technologies verloren respectievelijk 8,6% en 8,7%, nadat ze lieten weten veel last te onderkennen van de coronacrisis.

HELEEN DURA-VAN OORD, KEES KOOLEN, WILLEM

VAN DER LEEGTE EN BEN WOLDRING DELEN HUN ERVARINGEN

Ondernemers op scherp in coronacrisis

'GEZAMENLIJK DOOR DE CRISIS KOMEN'

door Gert van Harskamp

President-directeur Willem van der Leegte (38) van VDL Groep volgde in november 2018 zijn vader Wim op als baas van het internationale familiebedrijf. Nog geen tweeënhalf jaar nadat hij het roer in handen kreeg, moet hij het industrieconglomeraat door misschien wel de grootste crisis loodsen. Met zijn Eindhovense hoofdzetel vlakbij het epicentrum van het coronavirus ontkomt VDL niet aan de impact van de ziekte.

„Vanwege een tekort aan kritische onderdelen hebben we vorige week helaas de productie bij VDL Nedcar tijdelijk moeten afbouwen. Nagenoeg alle bedrijven zullen, vroeg of laat, impact ondervinden van deze omstandigheden. Die hebben te maken met een krappe bezetting vanwege zieke medewerkers, stagnering in de toelevering van kritische

componenten en onderdelen of een teruglopende marktvraag.

Wij pleiten al jaren voor fitheidstesten en daaruit voortvloeiende noodmaatregelen die direct kunnen worden gebruikt indien een crisis zich aandient. Complimenten voor het wijze besluit van het kabinet om middels een maatregelenpakket snel, breed én ruim de Nederlandse economie én samenleving te ondersteunen.

Verantwoordelijkheid

De intenties van de regelingen zijn glashelder: behoud van het welzijn van de samenleving én behoud van werkgelegenheid. We vertrouwen erop snel duidelijkheid te krijgen over de exacte invulling van de voor ons belangrijke Noodmaatregel Overbrugging Werkbehoud. Zeker in deze zware omstandigheden wil ik de nadruk leggen op dat we allemaal onze verantwoordelijkheid nemen om het samen te doen. Dat is dé manier om gezamenlijk door deze crisis te komen.

Ook in deze tijd is het belangrijk dat het bedrijfsleven zijn maatschappelijke rol pakt. VDL Groep bestaat uit 104 werkmaatschappijen actief in de hoogwaardige maakindustrie die samen breed gespecialiseerd zijn. We beschikken daarom over een uitgebreide toeleverketen. Vanwege een groot-schalig netwerk kunnen wij mondiaal zoeken naar producten of onderdelen die in de zorg schaars zijn en verder zijn wij in staat om een rol te spelen bij installaties voor apparatuur voor zorginstellingen.

Ons belangrijkste doel is dat onze medewerkers en hun families gezond én veilig blijven. Daarnaast proberen we zo goed mogelijk te doen wat goed is voor onze bedrijfscontinuïteit. We balanceren daarmee voortdurend tussen de humanitaire en de economische gevolgen van het virus. Een ding is zeker: deze crisis veroorzaakt voor ons een harde landing. In zo'n situatie is het belangrijk om naast elkaar te blijven staan.”

'EEN PLAN VOOR HET ZWARTSTE SCENARIO'

door Wouter van Bergen

Investeerder Kees Koolen (ex-Booking.com) is druk met het bijstaan van de bedrijven waarin hij investeert bij het maken van plannen hoe ze de coronacrisis overleven. „Waar het nu om draait, is bepalen hoe de crisis jouw bedrijf raakt, hoe het straks weer goed kan opstarten en wat nodig is om de huidige periode door te komen”, zegt hij. Dat betekent heel veel praten met klanten, toeleveranciers, personeel, banken en aandeelhouders en een plan maken om het zwartste scenario te overleven.

„De coronacrisis heeft nu al diepe impact, maar zal ook nog gevolgd worden door een diepe economische crisis, daar ben ik van overtuigd. Je kunt niet ongestraft de economie zo lang platleggen. Nu is de machine stilgelegd doordat er een hand grind in is gegooit. Je zult zien dat als je de sleutel straks weer omdraait, niet alle delen van de machines het doen.

Daar moet een bedrijf zich nu al op voorbereiden. Ik denk dat veel bedrijven die straks weer opstarten, na een tijdje toch weer in problemen komen als ze merken dat leveranciers niet meteen alles kunnen leveren.

Bij de bedrijven waar ik in investeer, heb ik het management de opdracht gegeven om zichzelf het zwartste scenario voor te stellen en een plan te maken hoe ze daar mee om kunnen gaan: ga ervan uit dat je nu drie maanden plat ligt, dan de eerste maand op 25% draait, en de maand daarop op 50%. Zorg dat je een plan hebt om te overleven en hoe je zorgt dat die herstart goed verloopt.

Het is heel belangrijk om daar nu al veel contact over te hebben met je klanten, leveranciers en personeel. En om de huidige periode te overleven moet je met je banken of aandeelhouders in gesprek. Zelf denk ik op dit moment ook goed na

over hoe de wereld er over één tot drie jaar uitziet. Over een paar jaren is er namelijk geen crisis. Dus de toekomst ziet er goed uit. Maar die toekomst is er alleen als je als bedrijf deze crisis weet te overleven.

Flinke inflatie

Landen zeggen stoer dat ze vele miljarden tot enkele biljoenen in de economie pompen, maar dat betekent ook dat er flinke inflatie komt. We hebben overigens ook bedrijven die nog wel goed draaien, maar die hebben soms een tekort aan personeel omdat iedereen met een hoestje thuisblijft. In Nederland zie ik dat de overheid niet duidelijk genoeg is, met steeds veranderende regels. Ik ken nog geen ondernemer die geld heeft gehad. Maar die raken nu wel in paniek. Sommigen zijn zelfs al aan het saneren gegaan. Of ik dat zelf al doe?

Hmm, nee. Ik ben niet aan het saneren.”

Kees Koolen: „Niet aan het saneren.” EIGEN FOTO

Ondernemend Nederland is overvallen door de coronacrisis. Ondernemers Heleen Dura-Van Oord, Kees Koolen, Willem van der Leegte en Ben Woldring aan het woord over hoe zij hun bedrijven door de crisis loodsen.

'DOORGAAN WAAR ANDEREN STOPPEN'

door Yteke de Jong

Ondernemer Heleen Dura-Van Oord richtte in 2001 met enkele partners DQ&A Mediagroep op. Het bedrijf richtte zich op internetmarketing voor klanten als Carrefour en Nespresso. Ze maakte de kredietcrisis in 2008 mee, waardoor ze driekwart van het toenmalige personeel moest ontslaan. In 2007 richtte Dura-Van Oord investeringsmaatschappij Peak Capital & Future Food Fund mede op, dat zich richt op start-ups. Ze is onder meer commissaris van de Efteling en de FD Mediagroep.

„Deze coronacrisis is een sluipmoordenaar. Hierdoor zijn veel ondernemers overvallen, terwijl aanvankelijk velen dachten dat het wel mee zou vallen. Mijn advies is nu vooral om het hoofd koel te houden en slim te manoeuvreren. Probeer het niet in je eentje op te lossen, maar zoek contact met andere ondernemers. Zij hebben vaak dezelfde vragen en uitdagingen. Zelf ben ik lid van de internationale The Entrepreneur Organisation met 5000 leden uit de hele wereld. Daar hoor nu ik van collega-ondernemers uit China en Italië hoe zij de crisis het hoofd bieden. Dat biedt hoop, troost en het gevoel dat je er als ondernemer niet alleen voor staat.

Rotsvast vertrouwen

Het allerbelangrijkste bij crises is doorgaan, waar anderen opgeven. Zelf hield ik een rotsvast vertrouwen in de toekomst van internet, toen ik na het barsten van de internetbubbel in 2001 samen met mijn compagnons ons bedrijf DQ&A startte.

Sommigen zeiden dat internet een hype was, maar wij wisten dat online-marketing nodig zou zijn in een wereld waar iedereen met elkaar verbonden zou raken. Een lange adem was wel vereist, want het duurde toen een paar jaar voordat het vertrouwen terug was in de markt. Ik heb nu het idee dat dit minder lang zal duren. Een wijze les die ik bij de kredietcrisis in 2008 kreeg, was dat je in een crisis dieper moet snijden dan je nu eigenlijk

denkt. Als je dat in je oren knoopt, hoe lastig ook, ben je in staat de crisis makkelijker te overbruggen.

Een andere tip, maar voor betere tijden: het dak repareren als de zon schijnt. Probeer altijd aan de kostenstructuur te werken, dan blijft het bedrijf lean en mean. Verder zie ik vanuit de investeerderskant dat het belangrijk is dat je een essentieel product of dienst hebt: het medicijn in plaats van de vitamines. Dan is de kans aanzienlijk groter dat je bedrijf een crisis aankan.

Er was voor het uitbreken van de coronacrisis erg veel geld in de markt, en ik zie nu na een paar weken dat de lucht er al uit gaat lopen en dat waardenormen normaliseren. Ook leidt deze coronacrisis tot een correctie op de arbeidsmarkt, met voor bijvoorbeeld bepaalde typen programmeurs reeler salarissen en meer aanbod, waarmee ondernemers hun voordeel zullen doen.”

Heleen Dura-Van Oord adviseert contact met andere ondernemers voor hoop en troost. FOTO SERGE LIGTENBERG

'OOK NU BLIJVEN WE MENSEN AANNEMEN'

door Bernard Vogelsang

Ben Woldring is eigenaar van de vergelijkingssites Gaslicht.com, Bellen.com en LookingforBooking. De internetondernemer merkt dat zijn bedrijf op volle kracht blijft draaien ondanks dat zijn zestig medewerkers momenteel vooral thuiswerken.

„Tien jaar geleden had dit niet gekund. Maar nu iedereen thuis beschikt over snel internet is dit wel mogelijk. Onze servicedesk, die zeven dagen per week tot tien uur 's avonds bereikbaar is, is zelfs geen minuut dicht geweest. Je hoort hooguit aan het geluid van een kind op de achtergrond dat een van onze collega's thuis zit te werken. Ik ben echt trots op ons team in deze tijd, waarin het coronavirus veel zaken op zijn kop zet.

Ik geloof echter niet dat bedrijven na de coronacrisis gaan overstappen op volledig thuiswerken. Van sommige collega's hoor ik namelijk dat zij op kantoor meer gedaan krijgen en dat de muren van hun huis inmiddels op ze afkomen. Sinds de sluiting van de scholen komen sommige collega's ook pas 's avonds aan hun werk toe. Vrijwel iedereen bij ons werkt nu thuis. Maar ondanks dat het thuiswerken goed gaat in deze periode van corona, is het voor de teamgeest en het ontwikkelen van nieuwe ideeën toch beter als onze collega's elkaar straks weer fysiek gaan treffen op de zaak.

Besparen

Nu het overgrote deel van Nederland thuis zit, merken we bij Gaslicht.com ook dat meer mensen kijken of zij kunnen besparen op hun energietarieven. Het energieverbruik neemt door veel thuis te zijn immers toe. En als je thuiswerkt, kun je tussendoor gemakkelijk in je eigen tijd even vergelijken. Omdat de olieprijs recent met 60% is gekelderd, kun je nu ruim €450 besparen als je gas- en stroomtarieven voor een jaar vastzet.

Bij onze hotelboekingsite LookingforBooking ervaren we juist dat de reiswereld tijdelijk plat ligt. We hoeven gelukkig geen mensen te ontslaan vanwege de coronacrisis. Maar er is wel discussie of we in deze tijd nog wel nieuwe medewerkers moeten aannemen. Ik vind dat we dat wel moeten doen. Het voeren van sollicitatiegesprekken en het inwerken van mensen gebeurt nu wel op afstand.

Intussen biedt de crisis ook kansen voor Nederland. Als ik Schiphol een advies mag geven, dan zou ik toekomstige investeringen op de luchthaven versneld doorvoeren nu er weinig overlast is vanwege het geringe aantal reizigers. Het zou ook heel mooi zijn als Schiphol in de wereld na corona als eerste weer vluchten kan uitvoeren naar landen die ons momenteel weigeren. Hoe handig zou het zijn als er straks sneltesten worden gedaan op ons vliegveld, waardoor men op de plaats van bestemming zeker weet dat de op Schiphol ingestapte passagiers geen besmettingsgevaar opleveren? Het is goed om nu al aan de slag te gaan met dit soort innovaties.

Tegelijkertijd zie je mondiaal heel interessante dingen gebeuren. Zo heeft de gouverneur van de Chinese provincie Hunan duizenden mondkapjes aangeboden aan René Paas, de Commissaris van de Koning in Groningen. In deze tijden van crisis leer je dus je beste vrienden kennen.”

Ben Woldring: „Tien jaar geleden had massaal thuiswerken niet gekund.” FOTO G. SERVAIS

'Nederlandse overheid is niet duidelijk genoeg, met

steeds veranderende regels'